

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ

FORMATION OF INNOVATIVE INFRASTRUCTURE OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION AND INTEGRATION

УДК 330.34.01

<https://doi.org/10.32843/infrastruct33-56>

Гуцалюк О.М.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки,
менеджменту та комерційної діяльності
Центральноукраїнський національний
технічний університет

Головіна О.І.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри публічного управління
та менеджменту природоохоронної
діяльності
Одеський державний екологічний
університет

Козловцева В.А.

к.е.н., старший викладач кафедри
публічного управління
та менеджменту природоохоронної
діяльності
Одеського державного екологічного
університету

Hutsaliuk Oleksii

Central Ukrainian National Technical
University

Holovina Olesia

Odessa State Ecological University

Kozlovitseva Valentyna

Odessa State Environmental University

Детально розглянуто поняття «формування інноваційної інфраструктури». Досліджено структуру та чинники розвитку національних інноваційних систем, зокрема в комплексі «наука – технології – виробництво». Виявлено основні проблеми формування інноваційної інфраструктури національної економіки в умовах глобалізації та інтеграції. Здійснена оцінка та проведено аналіз кількості приватних проектів і обсягу приватних інвестицій у розвиток інфраструктури провідних країн світу. Визначено, що передумовою для розвитку інтернаціоналізації та міжнародної інтеграції інноваційної інфраструктури України із інноваційними інфраструктурами інших країн є співробітництво у науково-технічній і науково-виробничій сферах. Додовнено деякі теоретичні та практичні аспекти функціонування та розвитку інноваційної інфраструктури в контексті глобалізації, проаналізовано законодавче забезпечення інноваційної діяльності. Зазначено, що нерезалізованого залишається значна кількість можливостей розширення співпраці українських та європейських дослідників, підприємств, ЗВО, дослідницьких колективів та установ, що стримує процес інтеграції інноваційних інфраструктур України та ЄС.

Ключові слова: інфокомунікації, інноваційна інфраструктура, національна економіка, інфокомунікаційний простір, глобалізаційні та інтеграційні процеси.

Подробно рассмотрено понятие «формирование инновационной инфраструктуры».

Исследована структура и факторы развития национальных инновационных систем, в частности в комплексе «наука – технологии – производство». Выявлены основные проблемы формирования инновационной инфраструктуры национальной экономики в условиях глобализации и интеграции. Осуществлена оценка и проведен анализ количества частных проектов и объема частных инвестиций в развитие инфраструктуры ведущих стран в мире. Определено, что предпосылкой для развития интернационализации и международной интеграции инновационной инфраструктуры Украины с инновационными инфраструктурами других стран является сотрудничество в научно-технической и научно-производственной сферах. Дополнены некоторые теоретические и практические аспекты функционирования и развития инновационной инфраструктуры в контексте глобализации, проанализированы законодательное обеспечение инновационной деятельности. Отмечено, что нерезализованной остается значительное количество возможностей расширения сотрудничества украинских и европейских исследователей, предприятий, ЗВО, исследовательских коллективов и учреждений, сдерживает процесс интеграции инновационных инфраструктур Украины и ЕС.

Ключевые слова: инфокоммуникации, инновационная инфраструктура, национальная экономика, инфокоммуникационный простор, глобализационные и интеграционные процессы.

The concept of «formation of innovation infrastructure» is considered in detail. The structure and factors of development of national innovation systems, in particular in the complex «science – technology – production» are investigated. The main problems of formation of innovative infrastructure of the national economy in the conditions of globalization and integration are revealed. The number of private projects and the volume of private investments in infrastructure development of the leading countries of the world were estimated and analyzed. It is determined that the precondition for the development of internationalization and international integration of the innovation infrastructure of Ukraine with the innovation infrastructures of other countries is cooperation in scientific, technical and research and production spheres. Added some theoretical and practical aspects of the functioning and development of innovation infrastructure in the context of globalization, analyzed the legislative support of innovation. It is noted that a significant number of opportunities for expanding cooperation between Ukrainian and European researchers, enterprises, free economic zones, research teams and institutions remains unrealized, which hinders the process of integration of innovation infrastructures of Ukraine and the EU. The transition to a new stage of economic globalization on the basis of knowledge requires a clear understanding and deep understanding of the nature and role of infrastructural factors of innovative development. According to foreign scientists, the contribution of innovation to economic growth for countries with high competitive status ranges from 34,6% – in the US to 50% – in the EU. In conditions of fierce competition and crisis situations, there is a need for fundamentally new forms of organization and management of scientific and technical structures focused on ensuring the development of science-intensive industries. The relevance of the development of innovation infrastructure in the context of globalization is that innovation is a key factor in economic growth, and the competitiveness of the economy increasingly depends on new products, which are based on innovative technologies and modern knowledge. However, this necessitates the integration of the interests of different teams, owners, managers, as well as their independence and coordination. The formation of market relations reproduced the need to study the infrastructure of markets, and their development, industrialization and internationalization of the economy allowed to identify production, social, commercial, information, political, territorial infrastructure.

Key words: infocommunications, innovation infrastructure, national economy, infocommunication space, globalization and integration processes.

Постановка проблеми. Перехід до нового етапу економічної глобалізації на засадах знань вимагає чіткого усвідомлення та глибокого осмислення сутності й ролі інфраструктурних чинників інноваційного розвитку. За оцінками зарубіжних учених, внесок інновацій у показники економічного зростання для країн із високим конкурентним статусом коливається на рівні від 34,6% – у США до 50% – в ЄС.

В умовах гострої конкуренції і кризових ситуацій назріла потреба в принципово нових за формою організації і управління науково–технічних структурах, орієнтованих на забезпечення розвитку наукоємних виробництв. Актуальність розвитку інноваційної інфраструктури в контексті глобалізації полягає в тому, що інновації виступають найважливішим фактором економічного зростання,

а конкурентоспроможність економіки все більше залежить від нових товарів, в основі яких лежать інноваційні технології та сучасні знання. Разом з тим це зумовлює необхідність інтеграції інтересів різних колективів, власників, менеджерів, а також їх самостійність та узгодження дій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні засади, елементи та чинники розвитку інноваційних національних систем досить ґрунтовно досліджені в працях зарубіжних і вітчизняних учених. На пострадянському просторі питанням технологічної інфраструктури приділяли увагу О. Амоша, Л. Антонюк, А. Гальчинський, В. Геєць, В. Іноземцев, В. Коваль, О. Кулініч, А. Поручник, В. Савчук, В. Семиноженко та деякі інші. Становлення ринкових відносин відтворило потребу дослідження інфраструктури ринків, а їх розбудова, індустріалізація та інтернаціоналізація економіки дозволили виділити виробничу, соціальну, комерційну, інформаційну, політичну, територіальну інфраструктури.

Постановка завдання. Беручи до уваги одназначність поглядів провідних вчених, в Україні недостатньо розробленими залишаються питання інституційного забезпечення процесів становлення інноваційної інфраструктури, ролі державної інноваційної політики у формуванні конкурентоспроможної національної економіки. Метою статті є дослідження проблем становлення та розвитку інноваційної інфраструктури, формування інноваційної інфраструктури національної економіки в умовах глобалізації та інтеграції, а також потреби законодавчого забезпечення інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Інноваційна інфраструктура, виступаючи специфічною складовою інноваційної економіки, постійно розвивається, забезпечуючи циклічним порядком генерацію ідей, їх трансформацію в інновації та дифузії інновацій. Аналіз праць українських і зарубіжних вчених, присвячених вивченню факторів, особливостей, показників та умов розвитку інноваційної інфраструктури, дозволяє стверджувати, що сьогодні поняття «розвиток інноваційної інфраструктури» не визначено і потребує подальшого дослідження.

Сутнісний аналіз поняття «розвиток» та пов'язаних із ним понять дозволяє стверджувати, що під розвитком інноваційної інфраструктури доцільно розуміти процес перманентних послідовних трансформацій інноваційної інфраструктури національної економіки, які детермінуються глобальними викликами (ескалація міжнародної конкуренції, прискорення науково-технічного прогресу та інноваційних процесів) та національними особливостями розвитку (необхідність структурної модернізації економіки, інтенсифікації та підвищення ефективності інноваційних процесів, роз-

витку НІС, підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки).

Перманентність процесу розвитку інноваційної інфраструктури та трансформацій, що ним детермінуються, обумовлена континуальним характером змін, що охоплюють всі сфери життєдіяльності суспільства, яке реалізує модель інноваційного розвитку.

Детермінований характер трансформацій – специфічними властивостями процесу розвитку, а також необхідністю адаптуватися до вимог середовища, у якому функціонує інноваційна інфраструктура, адже вона представляє собою складну відкриту систему, а отже перебуває у стані постійної взаємодії із середовищем, що її оточує.

Мультиполярність світового розвитку підтверджує, що конкурентоспроможність економіки будь-якої країни пов'язана з наявними технологічними чинниками й інвестиціями в людський капітал при реалізації країнами інноваційної стратегії розвитку. Високий конкурентний статус країн, у першу чергу, визначається потужністю національної інноваційної системи, «інноваційне ядро» якої формують «наука – технології – виробництво».

Структура та чинники розвитку національних інноваційних систем зображені на рис. 1.

Цілком закономірно, що індустріалізацію та зростання ефективності національних економічних систем забезпечували науково-дослідницька, технологічна та виробнича інфраструктури. За умов глобалізації, тісні взаємозв'язки між елементами системи «наука – технологія – інновації» у територіально-галузевому розрізі забезпечують генерацію, дифузії та використання знань, їх циркуляцію між якісно новими інститутами.

Такими інститутами виступають технологічні кластери, техніко-впроваджувальні зони, технопаркові структури, бізнес-інкубатори, інноваційно-технологічні центри та комплекси, центри спільного користування обладнанням, наявність яких указує на організаційно оформлену виробничо-технологічну інфраструктуру. Визначальну роль у відтворенні інновацій відіграють інформаційні мережі, які й виступають невід'ємною частиною інфраструктури у вузькому її розумінні.

Щонайменше децентралізований характер інформаційної мережі, її гнучкість, відкритість, доступність ресурсів прискорюють обмін інформацією, нематеріальними активами й сприяють зростанню ефективності підприємницької діяльності та пристосуванню до умов зовнішнього середовища. З іншого боку, інформаційно-комунікаційний сектор виконує виробничу функцію і одночасно може виступати структуроутворюючим елементом високотехнологічного кластера й водночас змінювати структуру виробництва.

Суттєво впливають на стан інноваційної системи розвиток освіти та підготовка кадрів, людські

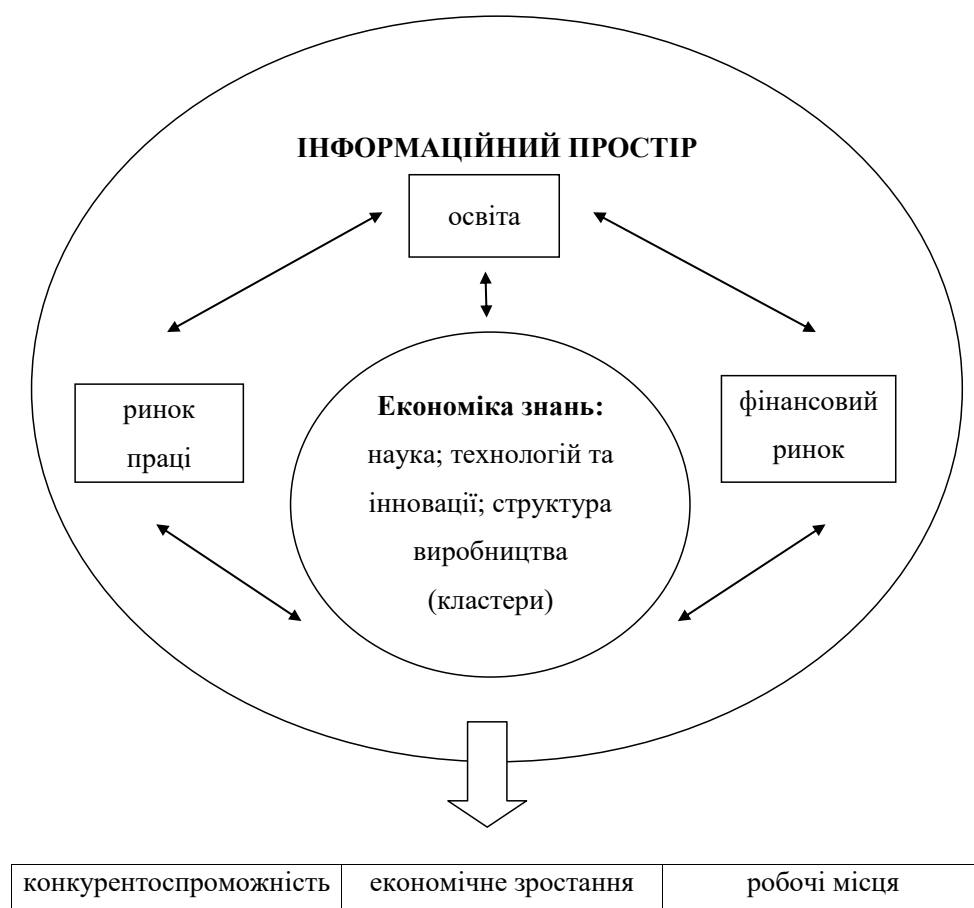

Рис. 1. Структура та чинники розвитку національних інноваційних систем

Джерело: відображено авторами на основі [6; 9]

ресурси й ринки праці, фінансові ресурси, тому наявність і розвиненість інфраструктури цих ринків опосередковано впливатимуть на розвиток національних інноваційних систем.

Створення інноваційної інфраструктури передбачає створення мотивів та стимулів, які будуть сприяти розвитку інноваційної інфраструктури у запланованому вигляді. На даному етапі інноваційна інфраструктура, яка була запланована, поступово набуває свого матеріального вигляду.

Експлуатація – етап розвитку інноваційної інфраструктури як керованої системи, який передбачає використання інноваційної інфраструктури для вирішення конкретних завдань, що ставить перед собою керуюча система у сфері інноваційного розвитку, суміжних та пов'язаних сферах.

Оптимізація – етап розвитку інноваційної інфраструктури як керованої системи, який передбачає удосконалення її у визначеному керованою системою напрямі, покликаною забезпечити кращу спроможність інноваційної інфраструктури виконувати покладені на неї функції та вирішувати відповідні завдання.

Логіка процесу розвитку інноваційної інфраструктури як некерованого об'єкту, у свою чергу, набуває вигляду: створення, експлуатація.

Основними джерелами розвитку інфраструктури в цілому та інноваційної інфраструктури зокрема є внутрішня суперечливість, синкретичність структури, атрибутів, ефектів, споживачів.

Інтернаціоналізація та інтеграція, поряд із модернізацією середовища, реконфігурацією та диверсифікацією структурних елементів функціональних складових інноваційної інфраструктури, є одним із стратегічних пріоритетів розвитку інноваційної інфраструктури України. Така ситуація пояснюється цілим комплексом причин, однією із яких продовжує залишатися значна залежність інноваційного розвитку України від зовнішніх імпульсів.

Так, незважаючи на те, що частка фінансування інноваційної діяльності українських промислових підприємств з боку іноземних інвесторів та за рахунок інших джерел зменшується з 36,6% у 2011 р. до 4,4% у 2018 р., вона залишається досить значною, порівняно із часткою, яка фінансується урядом (2,8% у 2010 році та 0,8% у 2018 р.).

Передумовою для розвитку інтернаціоналізації та міжнародної інтеграції інноваційної інфраструктури України із інноваційними інфраструктурами інших країн є співробітництво у науково-технічній та науково-виробничій сферах.

На сьогоднішній день Україна співпрацює у науково-технічній сфері із більш ніж 25 країнами, у т.ч. Сполученим Королівством, Ізраїлем, Китаєм, США, Німеччиною, уклала більше 40 угод про науково-технічне співробітництво.

Більша частина угод (70%) укладена у 90-х рр., і представляє собою угоди про двостороннє співробітництво України із окремими країнами ЄС (37%).

Головним та незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України, що закріплений у Законі України «Про основи національної безпеки України», постанові Верховної Ради України «Про основні напрями зовнішньої політики України», Посланнях Президента України до Верховної Ради України, є Європейська інтеграція. Таким чином, визначення інтеграції інноваційних інфраструктур України та ЄС як стратегічного напрямку розвитку інноваційної інфраструктури України є закономірним і логічним, та обумовлено як зацікавленістю країн ЄС у співпраці із Україною, так і України – у співпраці із ЄС.

Як свідчать результати проведених досліджень, диспропорції та асиметрії між країнами спостерігаються не лише у розвитку як інфраструктури в цілому, так і її інноваційного різновиду, обсягах її державного фінансування та підтримки, але й обсягах приватних проектів та інвестицій, спрямованих на розвиток інфраструктури в цілому та інноваційної інфраструктури зокрема (табл. 1).

Найбільша кількість приватних проектів та обсяг приватних інвестицій у розвиток інфраструктури фіксується у країнах Латинській Америці та Карибського басейну, найменша – у країнах, що належать до Середнього Сходу та Північної Африки. При цьому найбільш капіталомісткими є інфраструктурні проекти, що фінансуються приватними інвесторами у країнах Середнього Сходу та Північної Африки, країнах Європи та Центральної Азії. До 10-ки країн-лідерів за кількістю та обсягами приватних інвестицій у розвиток інфраструктури в цілому та інноваційної інфраструктури зокрема належать: Китай, Індія, Бразилія, Росія, Мексика, Аргентина, Чилі, Туреччина, Колумбія, Таїланд, Філіппіни, Індонезія.

Найбільш капіталомісткими є інфраструктурні проекти, що реалізуються приватними інвесто-

рами в Туреччині, Бразилії, Мексиці. Найбільш привабливими для приватних інвесторів сферами інвестування в інфраструктуру є: електрика, водопостачання та каналізація, дороги, інформаційні та телекомунікаційні технології – зазначені сфери домінують як за кількістю інфраструктурних проектів, що реалізуються приватними інвесторами, так і за сукупними обсягами інвестицій. Найбільш капіталомісткими є інфраструктурні проекти, що реалізуються приватними інвесторами в сфері інформаційних та телекомунікаційних технологій, залізниці, аеропортів.

Таким чином, незважаючи на прогрес у відносинах України та ЄС на всіх рівнях та у різних сферах, нереалізованою залишається значна кількість можливостей розширення співпраці українських та європейських дослідників, підприємств, ЗВО, дослідницьких колективів та установ, що стимулює процес інтеграції інноваційних інфраструктур України та ЄС.

Висновки з проведеного дослідження. За умов глобальної конкуренції на світовому ринку виграє той, хто має розвинену інфраструктуру реалізації нововведень, володіє найефективнішим механізмом інноваційної діяльності й використовує увесь діапазон технологій створення та реалізації інновацій.

Роль інфраструктури в розбудові нової економіки, яка базується на знаннях, полягає в забезпеченні безперервного, вільного, прозорого, упорядкованого руху інформації та знань у межах національної інноваційної системи, відтворенні інновацій – домінанти економічного зростання, конкурентоспроможності національних економік і створення нових робочих місць. Інфраструктура інноваційного розвитку являє собою сукупність взаємопов'язаних, взаємодоповнюючих виробничо-технічних, інформаційно-комунікаційних систем, організацій, фірм і відповідних організаційно-керуючих систем, необхідних і достатніх для ефективного здійснення інноваційної діяльності, запровадження та поширення інновацій з метою реалізації інноваційної стратегії розвитку країни.

Наявність розвиненої науково-технологічної та освітньої інфраструктури, інфраструктури ринку

Таблиця 1

Приватні інвестиції у розвиток інфраструктури у 1990-2018 рр.

Регион	Кількість проектів, од.	Обсяги інвестицій, млн. дол.	Обсяг інвестицій на 1 проект, млн. дол. / проект
Країни Латинської Америки та Карибського басейну	2196	1000	0,46
Країни Східної Азії та Тихоокеанського регіону	2005	436,183	0,22
Південна Азія	1160	401,346	0,35
Європа та Центральна Азія	890	430,001	0,48
Африка на південь від Сахари	549	168,268	0,31
Середній Схід та Північна Африка	177	111,974	0,63

Джерело: розраховано авторами на основі [12]

праці й фінансових ринків створює необхідні умови для синергетичних ефектів у кластерних структурах, відтворення інновацій, а мережний характер інформаційно-комунікаційних систем – достатні умови для обміну результатами інноваційної діяльності й конвергенції національних інноваційних систем.

Динамізацію та вдосконалення інфраструктурних елементів забезпечують, щонайменше, виробничо-технологічна, фінансова, інформаційна, кадрова, консалтингова та правова підсистеми.

Подальші напрями досліджень можуть бути пов'язані з оцінкою впливу інфраструктури фінансового ринку та ринку праці на розвиток національних інноваційних систем, ролі інформаційно-комунікаційних мереж і напрямів конвергенції національних інноваційних систем.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Безверхий К.В. Непрямі витрати в системі управління промислових підприємств: обліково-контрольний аспект: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 276 с.
2. Безугла К.О. Інформаційно-комунікаційні технології як фактор інноваційного розвитку економіки. *Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем*. 2013. Вип. 18. С. 42-55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/emmses_2013_18_5.
3. Бузак Н.І. Облік і контроль затрат на впровадження сучасних інформаційних технологій : автореф. дис. ... к.е.н. : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) К., 2009. 20 с. URL www.nbuv.gov.ua/ard/2009/09bnisit.zip.
4. Дерій В.А. Облік і аналіз витрат підприємства на інтелектуалізацію, інформатизацію та інформацію. *Вісник ЖДТУ*, 2014, № 3 (69). С. 50-56.
5. Дульська І.В. Бюджетне забезпечення цифровізації у рамках е-урядування в Україні. *Економіка і прогнозування*, 2019. № 1. С. 51-69.
6. Гальчинський А.О. Методологія аналізу економічної глобалізації: логіка оновлення. *Економіка України*. 2009. № 1. С. 4-18.
7. Закон України «Про національну програму інформатизації» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80#Text>.
8. Ковальчук Т.Т., Марко І.Ю., Марко Є.І. Сучасний інформаційний ринок (концептуально-пізнавальний контекст): монографія. Київ: Знання, 2011. 255 с.
9. Коваль В.В., Толкачева Г.В., Небога Т.В. Стратегічні орієнтири сфери інфокомунікацій як складової національної інноваційної інфраструктури. *Проблеми економіки*. № 1, 2017, С. 89-93.
10. Мних Є.В. Пелешко Н.М. Науковий рівень аналітичного забезпечення креативного менеджменту. *Економічні науки. Сер. «Облік і фінанси»*. 2012. Вип. 9 (2). С. 425-431.
11. Панькова К.В. Маркетинг як нова сучасна концепція управління, напрями його інформаційного забезпечення. *Competitiveness: economics, marketing, management: Collective monograph*. C.E.I.M., Valencia, Venezuela, 2016. С. 30-38.
12. Писаренко Т.В., Кваша Т.К., Рожкова Л.В. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2018 році. *Аналітична довідка*. Київ, УкрІНТІ, 2019 р. 80 с.
13. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр.» від 17.01.2018 р. № 67-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pro-shvalenny>.
14. Яценко М.С. Інфокомунікації як чинник соціально-економічного та науково-технічного розвитку України та її регіонів у контексті розбудови інформаційного суспільства. *Економіка: реалії часу*, 2012. № 1 (2). С. 143-146.

REFERENCES:

1. Bezverkhij K.V. (2013) *Neprjamy vytraty v systemi upravlinnja promyslovykh pidpryemstv: oblikovokontroljnyj aspekt: monoghrafija*. Kyjiv: Centr uchbovovi literatury [in Ukrainian].
2. Bezughla K.O. (2013) Informacijno-komunikacijni tekhnologhiji jak faktor innovacijnogho rozvytku ekonomiky. *Ekonomiko-matematychne modeljuvannja socialjno-ekonomichnykh system*. Vol. 18., pp. 42-55. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/emmses_2013_18_5 [in Ukrainian].
3. Buzak N.I. (2009) *Oblik i kontrolj zatrat na vprovadzhennja suchasnykh informacijnykh tekhnologhij : avtoref. dys. ... k.e.n. : spec. 08.00.09 – bukhgalterskyj oblik, analiz ta audyt (za vydamy ekonomichnoji dijajlnosti)*. Retrieved from: <http://www.nbuv.gov.ua/ard/2009/09bnisit.zip> [in Ukrainian].
4. Derij V.A. (2014) *Oblik i analiz vytrat pidpryemstva na intelektualizaciju, informatyzaciju ta informaciju. Visnyk ZhDTU*, Vol. 3 (69), pp. 50-56 [in Ukrainian].
5. Duljsjka I.V. (2019) *Bjudzhetne zabezpechennja cyfrovizaciji u ramkakh e-urjaduvannja v Ukrajinі. Ekonomika i prohnozuvannja*. Vol. 1, pp. 51-69 [in Ukrainian].
6. Halchynskiy A.O. (2009) *Metodolohiia analizu ekonomichnoi hlobalizatsii: lohika onovlennia. Ekonomika Ukrainy*. № 1. S. 4-18. [in Ukrainian].
7. *Zakon Ukrainy «Pro nacionaljnu proghramu informatyzaciji»* Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
8. Kovaljchuk T.T., Marko I.Ju., Marko Je.I. (2011) *Suchasnyj informacijnyj rynek (konceptualjno-piznavaljnyj kontekst): monoghrafija*. Kyiv: Znannja [in Ukrainian].
9. Kovalj V.V., Tolkacheva Gh.V., Nebogha T.V. (2017) *Strategichni orijentyry sfery infokomunikacij jak skladovoi nacionalnoji innovacijnoji infrastruktury. Problemy ekonomiky*. Vol. 1, pp. 89-93 [in Ukrainian].
10. Mnykh Je.V. Peleshko N.M. (2012) *Naukovyj rivenj analitychnogho zabezpechennja kreatyvnogho menedzhmentu. Ekonomichni nauky. Ser. «Oblik i finansy»*. Vol. 9 (2), pp. 425-431 [in Ukrainian].
11. Panjkova K.V. (2016) *Marketyngh jak nova suchasna koncepcija upravlinnja, naprjamy johho informatijnogho zabezpechennja. Competitiveness: economics, marketing, management : Collective monograph*. C.E.I.M., Valencia, Venezuela [in Ukrainian].

12. Pysarenko T.V., Kvasha T.K., Rozhkova L.V. (2019) *Stan innovacijnoji dijajlnosti ta dijajlnosti u sferi transferu tekhnologhij v Ukrajinu u 2018 roci*. Analychna dovidka. Kyjiv, UkrINTI [in Ukrainian].

13. Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrajinu «Pro skhvalennja Konceptiji rozvytku cyfrovoji ekonomiky ta suspiljstva Ukrajinu na 2018–2020 rr.» vid

17.01.2018 r. # 67-r. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalenny> [in Ukrainian].

14. Jacenko M.S. (2015) Infokomunikaciji jak chynnyk socialjno-ekonomichnogho ta naukovo-tekhnichnogho rozvytku Ukrajinu ta jiji rehioniv u konteksti rozbudovy informacijnogho suspiljstva. *Ekonomika: realiji chasu*. Vol 1 (2), pp. 143-146 [in Ukrainian].